

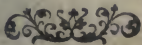
827
MARIANI SANCTI
BAROLITANI ARTIVM

ET MEDICINAE DOCTORIS

Ex Hippocratis sententia bilem & pituitam
causas esse omnium morborum

Insinuatio.

Semper Placuisse





4 Ri 4

EXCELLENTI DOMINO IO. BAPTIS-
TAE CANANO PHILOSOPHO

& Medico Cōsummatissimo apud s Iulium Tertium Ponti-
ficem Maximum Militiq; sancti Pauli patrono
candidissimo litterarumq; Mæcenati
Marianus Sanctus Barolitanus.

S. P. D.



VM vestra erga omnes benignissima fa-
miliaritas excellens domine, quæ homi-
nes ad se allicere solet prudentia, sapien-
tia & affabilitate me sedulo admonuisset
ut nullo modo Iudicem alterū eligerem,
qui posset meam opinionē veridice atq;
philosophice determinare super discussio-
ne quadam. Quæ inter me & non nullos

medicos orta est, interueniente doctissimo Cosmo de Iaco-
mellis medico & astrologo peritissimo, omniūq; nostrorum
amicissimo. Cum essemus in domo Reuerendi Domini Iaco-
bide Iacomellis Episcopi Bellicastrensis philosophi, & Theo-
logi consummatissimi dixissemq; ego, omnes morbos & ægri-
tudines a bile, & pituita tantum originem trahere, ab aliis
autem humoribus nullum fieri morbum nisi a bile, & pituita,
ad id faciendum excitarentur. Ipsi autem instare ceperunt,
loca multa galeni inducentes ad rei apicem minime facien-
s, Res quidem Philosopho digna. Ob idq; vestram excels-
situdinem Iudicem elegi, Cum nemo sit hac in nostra tempe-
state, qui tecum certare possit omnium genere litterarum, &
uirtutū. Ex quibus nomen tuum adeo propagatum est, quod
semper in ore omnium proborum, ac nobilium uirorum quo-
tidie uersetur. Qua propter sanctissimus Iulius Tertius Pon-
tifex Maximus te unum ex tot meritisissimū medicum, & Cas-
merarium secretum sibi elegit, tamquam tuarum uirtutum op-
timus examinatus existeret. Qua propter eam descripsi, des-

criptamq; ad vestram Excellentiam transmittendam fore existi-
stimavi, vt sub iudice tanto existimaretur quę si a vestro iudi-
cio approbaretur escudi eam ad vestri nominis laudem cura-
bo. Idcirco non me ob id (quia parua dono) arrogantem, aut
temerarium existimet, sed humilem, & obedientem vestre ex-
cellentię ob multa erga me beneficia obnoxium esse omnibus
innotescere volo, cui me quoq; condono, quam Deus felici fi-
dere augeat, & rueatur Mariani sancti veltri non obliuiscens,
vale dulce presidium & decus meum. Datum Romę decimo
sesto Klendas Octobris . 1 5 5 4.

VALERIUS AD LECTORES.

En candidi lectores Domini Mariani sancti Barolitani ques-
stio illa quam habui de bile & pituita morbos facientibus in-
scriptam sub patrocinio magni Medici Iulii. III. Ponti-
Max. Ioannis Baptiste Canani eamq; imprimere non dubi-
taui qua propter eam transmitto vobis gratificari cupiens le-
gendam æquo animo. Reliquum est Valerium Doricum ama-
te Bene Valere.



ONG A fuit mea ſemper excogitatio,
ſi quam tanti fecerat Hippocrates, pro-
poſitionem deulgare voluiſſem, maxis
ineqꝫ ſi ea, quæ longe ab hominum opi-
nionẽ deuiare viderẽtur, quæ longo vſu
credulitatis coluiſſent, perſuaſione qua-
dam debilitare conarer, quæ aliquando
philophantium intellectus dubia con-

cutiant imaginatione, ne mihi temeritati magis, qꝫ ſedulæ dili-
gentiæ aſcriberetur, Quum impoſſibile omnibus eſſe videa-
tur, compoſitum non poſſe corrumpi ab eiſdem, quibus con-
ſtaret. Coſtat enim humanum genus ex quatuor eſſe compoſi-
tum humoribus, qui in ſuis qualitatibus exiſtentes per ſe cau-
ſas ægri tudinum morboſarum excitare poſſunt. Patet au-
tem ex omnium philophantium medicorum conſuetu-
dine, qui ſolerti indagine colluctantur ex quatuor humori-
bus cauſas omnium morborum querere, & indagare, vt cogni-
tis cauſis, ſperent morbos, qui ab illis dependerent omni cum
ſipientia, atqꝫ prudentia, poſſe aut inhihere, aut propellere, aut
euellere, aut attenuare, aut delere, qui in humano corpore in-
trinſece fierent. Quando quidem extrinſeci morbi a cauſis
primitiuis facti oculis cernantur, & eorum cauſæ manifeſtæ
ſunt. Modo autem a non nullorum importunitate excitatus in
medium afferam meam de eo cogitationem. Namqꝫ de intrin-
ſecis morborum cauſis noſtra erit ad preſens ſpeculatio. Phi-
loſophantes enim omnes aſſerunt humani Corporis quatuor
eſſe humores, qui ex ſe morbos facere poſſint, ſcilicet Sanguis
Pituita, Flauabilis, & Atrabilis, qui indifferenter per ſe mor-
bos excitent, & foueant. Quorum opinionem mihi videtur,
longe a veritate alienam eſſe, niſi corrigatur, & declaretur
ad utilitatem ad ſcipientium, qui reales, & non ſophiſticas ratio-
nes in diſcendo deſiderant, vtqꝫ nos modo faciemus. Quum
non per ſe tantum omnes humores poſſint morbos cauſare,
quamuis alterationes, & non morbos cauſare valeant. quæ
homines a ſuis ſolitis operationibus non impediunt, maximeqꝫ
manentes in ſua compoſitione, & complexione. Verum nos

dicimus a bile, & pituita primo, & imediatè p se morbos omnes fieri, & causari, ab aliis autè per accidens, accipiendo Hippocratis propositionè dicētis in libro primo de morbis. Morbi quidem igitur vniuersi fiunt ex his quidē, quæ in corpore in sunt tum a bile, tū a pituita. Quā sententiā ueram esse non dicere, ni eam iterallè declarādo dicēs in libro de affectionibus. Morbi omnes hominibus a bile, & pituita fiunt. Bilis autè, & pituita morbos exhibent. Cōsiderantes nos omniū quatuor humorū qualitates tā actiuas, q̄ passiuas, inuenimus tantū bilē & pituitā excitare, & irritare alios duos, ut morbos, & ægritudines faciant quādo per se satis ociosi essent, qualitates passiuas retinētes. Et ideo nos solliciti esse deberemus, si in sanitate consistere uelimus, ut omni qua possimus, diligentia, & solertia eos coherceamus, ne possint in humano corpore tantū vagari, ut non solū ipsi non noceant, sed ne alios quidem ad nocendum stimulent, & vexent.

Soliti sunt illi, Quorū industria, & diligentia semper fuit, essentiam rerum inuestigare, elementorū qualitates perpēdere quarum dixerunt aliquas actiuas, aliasq̄ passiuas esse, in numero quarū protulerunt caliditatē, & frigiditatem actiuas, siccitatem & humiditatem passiuas esse. Et quamuis ignis calidus & siccus sit, tamen per caliditatem principalem fecerunt ignē. Aquam uero, quæ frigida & humida est, per frigiditatem excellere dixerunt. Aerem autem qui calidus & humidus est, per humiditatem prædominari narrauerunt. Terram, quæ frigida & sicca est, per siccitatem manifestauerunt. Eandemq̄ intelligentiam astrologi habentes planetarum qualitates constitutæ non dissimiles ab elementis esse, a quibus etiam accipientes ingeniosi ac prudentissimi medici; cū humanum corpus ex eisdem compositū, atq̄ gubernatū sit, dixerunt Coleram igni, Flegma aquæ, sanguinem Aeri, melancoliam terre similitudine quadam illis assimilari. Quū ergo ita sit, incipiamus qualitates humorum examinare, ut cognoscat, quid dicturi sumus. & primo sanguinis cōsideremus qualitates ut ordine prædamus, quæ nullo modo morbos excitabunt. maximeq̄ cum sanguis non sit calidus ut Hippocrati placet, sed humidus, uerum ipse spiritu calefcit per quem calidus esse dicitur ob ipsi

us continuâ actionē & ne ob hoc videamur cōtrouerfiam ſub
terfugere dicamus, ſicut & alii, ſanguinē eſſe calidū, & humi
dū qui etiâ per ſitas qualitates morbū non facit. Permittamus
eum quoque modo velitis augeſcere in caliditate ſpirituâli, &
humiditate nutritiua, ſeruata earum paritate, nuncq̃ morbos
faciet, ſi ſimplex fuerit, ab æqualibus enim nō provenit actio.
Caliditas nempe ipſius ſpirituâlis ad viuificandum & humi
ditas ſua naturalis ad nutriendum combinatæ ſimul fuere, &
non ad morbos excitandos. Si enim caliditas ipſius ſpirituâ
lis ſanguinem corrumpere, nuſq̃ mehercle ſanitas reperire
tur, cum quotidie augeatur, & minuatur & quia nulū in
fert nocumentum ſanitati, dum creſcat, & decreſcat, ideo
ſanguinem non corrumpit, vt morbum poſſit facere, cui ſi ca
lidas humoris colerici vniretur, corrumpere ſpiritum, & pro
portione non ſeruata, febres cauſaret tam diu duraturas, quam
diu alteritas ipſa ſpiritum alteraret. Vnde ergo ſanguis altera
retur? Cum caliditas ſpirituâlis eum calefactum ad nutrien
dum habilitet? Secus enim eſſet, ſi colera in ſecunda digeſtio
ne congenita cum ſanguine, caliditatem eidem preſtaret, ſure
ret, multas intrinſecas, & extrinſecas affectiones, & morbos
propalaret, non ſeruata qualitarum paritate.

Non aliter imaginamur, ſi pituita in ſecūda digeſtione per di
minutâ decotionē genita ſanguinē frigiditate alteraret, mul
tas egritudines, & morbos foueret. Sequitur ergo ſanguinem
morboſam egritudinē per ſe nō facere, niſi a colera, aut pitui
ta alteraret. Nec etiâ a cibis, & potibus alteraretur cū per lon
gas trāſmutationes a chimis, & chilis ſanguis fiat, qui poſſit
in quali, & in quantū facere alterationes, quæ morbi nō dicunt.
Si enim peccaret in quali, nō peccat, q̃ ſanguis ipſe corrūpa
tur a ſua qualitate, ſed quia in tantū ſupereſceret, & caliditate
ſpirituâli plus ſolito commotus alterationē faceret in quali,
& per conſequens ſanguis dicitur peccare in quali, quia qua
litas eius alterata qualitatem extraneam inducit, ægritudi
nem non faciens, ſed alterationem.

Si vero in quantū diceretur peccare, nō eſt q̃ ſanguis peccet,
ſed quia ſanguis auctus manens in ſua qualificata temperatu
ra nutrimentum augeat ſuperfluum, & tunc peccat in quantū.

Si vero permanens in sua qualificata tēperatura auctus fuerit in tantum, vt venæ repletæ distrahantur, & rumpantur fiet sanguinis effusio, quæ non dicitur morbus, vt fluxus sanguinis narium. Si vero auctus non permanet in sua temperatura aut quia densior per caliditatem, aut liquidior propter aquositatē dicitur corruptus vel a bile, vel a pituita, sicq; sanguis morbos faceret. Tunc enim sanguis dicitur morbos facere, Quum a colera, vel pituita fuerit calefactus. Declarat autē hoc Hippocrates in libro secūdo de morbis loquēs de capitis dolore dicit. Hic caput quidem dolet, pre nimia eius caliditate, Desipit autē quum sanguis in capite a bile, aut pituita fuerit calefactus, & plus solito commotus, qui si a bile, aut pituita non distemperaretur dolorem non causaret. Sequitur ergo sanguis per se morbos non facere.

Quid ergo dicam de atrabile & cum frigida & sicca sit, fōmentis omnibus corruptionis, & putrefactionis carens. Quū corruptio, & putrefactio maxime consistit in vno quocq; humido. Quonam ergo modo affectiones, & morbos per se facere possit & nisi bilem ad se trahat, quæ caliditatem actiuam eidem prestaret innatam melancholiæ frigiditatem corrūpentem. Si vero pituita cum eadem vniretur, humiditate sua corrumpere propriam melancholiæ siccitatem contrarias q̄ualitates acquirētis, sicq; distemperaretur & morbos plurimos causaret, quos per se simplex nullo modo faceret.

Sanguis enim a colera siccitatem suæ humiditati contrariam susciperet, a caliditate vero calefceret (quoniam sanguis non est natura calidus sed calefcit, multis autem uidetur natura calidus, vt inquit Hippocrates in libello de corde) sicq; corrūperetur, & in alios putrescibiles humores verteretur. a flegmatis autem frigidityte sanguis congelaretur spiritualem caliditatem optundente. Quum ergo humiditas ipsius non reguleretur a viuifica caliditate, fit causa maxime putrefactionis. Atrabilis autē si amicaret coleræ flauæ, caliditate colerica frigiditatem propriam amitteret, & caliditatem suscipiens corrūperetur, & a propriis qualitatibus decidens multas, ac diuersas ægri tudines in corpore humano excitaret Si vero pituitas

ra multas cutaneas infectiones; nō dico leprā, & morbū gal-
licū & tuberculationes cācerosas tantū, sed etiā depilationes gla-
bras faceret, & causeret ut facit, & causat. Quod quidē nō fa-
ceret simplex. Visa igitur sanguinis, & atrebilis inhabilita-
te ad excitandos per se humores, vt ægritudinē faciant, Aes-
cedamus ergo, vt de bile & pituita sermocinemur. Quæ per se
inducere possint morbos, nulli aliorū humorū admixtæ. Consi-
derando eorū qualitates actiuas, vt distinte loquamur, dici-
mus colerā habere duas qualitates, Quartū vna diciē calidis-
tas, Altera siccitas quæ p se causæ sunt omnīū adustionū, cū gra-
dū alterationis suscipiet suæ cōpositionis. Nāq̃ istæ qualita-
tes in esse suo tēperatæ sūt, & in procliuē positæ, vt facile extra
uagari possunt a sua qualificata existētia. Quæ cū alterant, ve-
lut ignis, furere vident. Quæ si in humidū agerent, febres ins-
ensiuas accēderent. Si vero in siccitatē insultarēt, adustiones,
& morborū comestiones iuxta sub iectorū dispositiones adus-
terent, & comederēt, nullo refrænate obstaculo ad certū gra-
dū excitatæ caliditatis, & siccitatis. Nam cū bilis supercalesce-
ret, in tantū alteraretur, vt adustiuios morbos p se incēderet.
Alteratur autē bilis cū a sua qualificata existētia graduata in-
fra vel extra subsisteret, fit autē hoc a cibis, & potibus, ac labo-
ribus, cū non indebito tēpore corpori exhibetur aut nō cōsu-
eta, aut plura, aut fortiora, aut pauciora & debiliora admitterē-
tur, Quæ omnia possunt nō solū bilis, sed etiā nostri corporis
temperaturam distemperare, maxime q̃ si homines ista contem-
tarēt, nullo vscendi ordine seruato. Pituita uero, frigida &
& humida possidens qualitates bilis qualitatibus contrarias
si in tantū per se infrigidaretur, vt gradū suæ frigiditatis in ex-
cedendo alteraretur, mortificos morbos foras extruderet.
Si uero adeo humestaretur, vt suū gradū accresceret, p se nul-
li humori admixta mollicias, & distēctas ægritudines, & mor-
bos ostenderet. Quæ etiam alterationē patitur a cibis, & poti-
bus & laboribus, veluti & ipsa bilis. Nāq̃ in habentibus sym-
bolū facilis est trāsitus. Qua propter sequitur morbos cōm-
unes hominibus a bile, & pituita fieri, quæ primō & immedia-

te a sex rebus non naturalibus alterantur, & corrumpuntur,
iccirco causæ sunt omnium morborum ob præstipulatam quæ
habent ad alterationem, & corruptionem suscipiendam. Quod
cum quidam audiret a me medicus, admiratus est tamquam barba-
ra verba dixissem. Cæpit instare nulla habita meorum verborum
consideratione, galenum dormientem a somno excitatis, qui mul-
tas egritudines ab humore melancolico, & sanguineo fieri de-
clararet, tamquam ego negassem a sanguine, & melencolia posse
fieri ægritudines, si eis bilis, & pituita admiscerentur. Quod
ego non dico, sed dico non omnes humores per se causas esse
morborum, sed tantum bilis, & pituita. Quæ alios humores viui-
ficat, et excitat ad morbos in corpore humano constitutos. Quis
si intima cogitatione suspensus esset, & verba diu ei Hippo-
cratis patris mei prægnantia parere permisisset, non sic admira-
tus in me continuato sermone excidisset, sed gratius egisset. Quod
proprium est prudentium, audisset sententiam tanti viri in libro de
affectionibus in principio sic dicentis. Morbi omnes hominibus
a bile et pituita fiunt. Bile autem, & pituita morbos exhibet. Cum
in corpore nimium aut resiccantur, aut humectantur, aut incales-
cunt, aut frigescunt. Patiuntur autem hæc pituita & bilis a cibis,
& potibus, & a laboribus, & a vulneribus, & olfactu, & auditu
& visu, & coitu & a calido, & a frigido. Patiuntur autem eum
singula ex rebus, aut non in debito tempore corpori exhibentur
aut non consueverunt, aut plura, & fortiora, aut pauciora, & debilio-
ra. Vniuersi igitur morbi hominibus ex his fiunt &c. Quæ cum
in medium attulissem, statim quidam eorum capita mouentes dixe-
runt, o Mariane super non firma petra fundasti sermonem tuum,
Qui auctoritate Galeni corruit. Quum non sit hæc, quam dicis,
Hippocratis sententia, sed Polibii eius discipuli, Cui fidem non
tribuimus. Ego autem illorum verbis perit non potui me continere
quin exclamans dixissem, o admirandam imprudentiam, o Inau-
ditam inscientiam illorum dico, Qui discipulo tribuunt, quæ magistro
tribuenda fuerunt, fatentur autem hoc illi, qui ordinem Hippo-
cratis non preceperunt, abnegant doctissimam Hippocratis discipuli-
nam. Peto nunc a vobis, sunt ne libri Hippocratis, quæ de morbis
scribuntur, ne frustra vagari videamur? sunt, Si vero Hippo-

Galeno inscribitur, nō ne hunc Polibii librū esse Hippocratis diceretis, quē negat galenus esse Hippocratis & diceremus. Attendite igitur nūc queso quando me eadem re iterare cogitis, Hippocratē principia sanationis querentē in primo libro de morbis sic dicentē, Qui de sanatione recte inquirere velit, percurat q̄ respondere, & cōtradicare recte, cū hac animaduertere oportet, primū qdē a quib' omnes morbi hominibus sūt, deinde vero q morbi necessario vbi facti sūt aut lōgi aut breues, aut lethales, aut nō lethales. Cētera vero relinquo, ne tedious fiā, quē vos ipsi legere poteritis. Et quia dixerat, cognoscere primū a q̄b' omnes morbi hominib' fiant, si coniungit in eadē pagina declarādo, vnde fierent morbi omnes dicens, Morbi quidē igitur vniuersi fiunt ex his, quidē quæ in corpore insunt, tum a bile tū a pituita, ab externis vero a laboribus & vulneribus, sed & a calido, & super cal. faciente, & a frigido ac sup̄frige faciente, & sicco ac superficcante, & ab humido ac superhumectante. Et bilis quidem, ac pituita vna cum nascentibus gignūtur, & sunt in corpore aut plus aut minus, morbos autem exhibent partim a cibis, & potibus, partim a calido supercalefaciente, & a frigido superfrigefaciente. Intellexistis nē nonne hæc eadem incidunt cum his, quæ dicuntur in libro, quē Polibio tribuūt. Qui sic incipit, Virū prudentē ratione apud se inita, quod maximi præcii res est hominibus sanitas, nosse conuenit, Quomodo ex sua ipsius intelligentia in morbis vtilitate capiat, nosse autem conuenit ea quæ a medicis & dicuntur, & adhibentur corpori suo, eaq̄ diiudicare posse, atq̄ hæc singula hactenus nosse satis est, quatenus idiotæ contingere potest. Hæc vero nouerit quis, maxime si hæc rerum cognitione, ac studio teneatur. Morbi omnes hominibus a bile, & pituita fiunt. Bilis & pituita morbos exhibent. Quum in corpore nimium aut resiccantur, aut humectantur, aut incalescunt, aut frigescunt. Patiuntur autem hæc pituita, & bilis & a cibis, & a potibus, & a laborib', & vulnerib', & olfactu, & auditu, & visu, & coitu, & a calido, & a frigido Patiuntur autē cū singula ex relatis, aut nō in debito tēpore corpori

exhibere aut nō consueta, quæ plura, & fortiora, aut pauciora & debiliora. Vniuersi igitur morbi hominibus ex his fiunt. Quid ergo dicimus, nō ne vna et eadem sententia est, quæ in primo de morbis, & quæ dicuntur in primo de affectionibus? Et si plura hic dicuntur quàm in primo, causa est, quia hic loquitur tamquam faciens librū ad declarationē eorū quæ dicenda erunt. Per Deū immortalem, mi Mariane, in unū hæc incidunt quæ adfluxisti, quare nimium nos commouisti credentes falso librū tribui Polibio, quæ Galenus ei tribuit. Et, ut melius intelligaris, declarabo quasdam particulas in primo de morbis dictas. Dixerat ex his quæ in corpore insunt, ne quis crederet etiā fieri a sanguine, & atrabile, declarauit habilitatem, & inclinationē bilis, & pituitæ ad omnes morbos faciendos, quia primo & immediate una cū terra nascētibz gignūtur. Namque nascencia omnia quæ vsui sunt, aut biliosa, aut pituitosa sunt, nō autem sanguinea, et atrabilia, quæ in secūda digestionē fiūt, & nō a chimo neque a chilo nisi decoquāt. Chilus, & chim' ante quā secūda digestionē in æpate, suscipiāt, pituitosi, aut biliosi sunt, qui colerā & pituitā excitant ad morbos faciendos ante secūdam digestionem. Et propterea dixit, quæ colera, & pituita alterantur a cibis, & poribus, & laboribus. Quod nō sic cōtingit sanguini, & atrebili. Et ne exorbitauisset ab ordine, quem cæperat peragere in libris de morbis, post posuit declarare, quomodo omnes morbi fiant hominibus a bile, & pituita. Et absolutus a libris morborū, iterū reassumpsit declarare, quomodo Bilis, & pituita omnes morbos hominibus faciant, & cōposuit vnū librū intitulatū de affectionibus, quem dicunt falso esse Polibii, in quo recitat omnes a capite usque ad extremū morbos factos a bile, & pituita, ac etiā febres, & eorū curationes, & quæ etiam considerationem habere debeat medicus in illorū curatione, ut in fine dicetur. Ne ergo videamur discedere ab eo, quod primū institutū est, vnius cuiusque morbi causas inuestigemus. Namque si sic fecerimus, profecto bilem, & pituitā omnes morbos manifestissime facere cerneremus. Quos modo ordine Hippocratis recitabimus, ut cognitis eorū causis, facili me ad eorū curationes medici accedere possint, cum morbo

rum curationes sint eorum causas abscindere, sicq; initiū a capite sumentes feliciter exordiemur, nō ab Hippocrate discendumus, & a doloribus capitis incipientes dicimus. Dolores autem capitis incidunt a pituita, cū in capite mota cumulata fuerit, si vero dolores in aure inciderint, inuenieris pituitam causum esse. Fit autem hic dolor, cū intrinsecus ad aures pituita ex capite allapsa fuerit. Si etiam sauces inflammarentur, nonne etiam a pituita fieret? Si uero gingiuae, aut aliquid sub lingua inflammatū fuerit, nuncquid pituita carebit? Si vero uia dependerit, & suffocauerit, nonne hoc a pituita? vbi ex caliditate capite acruatim defluerit? Quid dicam de dentium doloribus, quū eorū dolores fiant, quando pituita sub radice dentium subierit. Quid dicā de nasi polipo, qui a pituita oritur. Quid etiā de acutis vētris morbis, vt est pleuritis peripneumonia, febris ardens, phrenitis, qui morbi acuti vocantur, & fortissimi fiunt hyeme, & estate, verū minus, & molliores, Pleuritis namq; & a pituita, & bile fit cum desideret, quod pituita, & bile a latere deducat. Peripneumonia autem fit a pituita acruatim ex capite ad pulmonē fluere. Quid dicā de phrenitide, quæ fit ab ile, quæ cū mora visceribus, ac septo transuerso insederit. Febris autē ardens siue causon. nōne a bile oritur? cū mora intra corpus firmata fuerit, Febris, & aliæ quæcūq; hyeme fiunt, siue ex vino, siue ex lassitudine, siue ex aliqua alia re fiant, obseruare oportet. Quoniam aliquando transeunt in morbos acutos. Fit autem earū transitio, cum commotis duobus humoribus pituita, & bile, non conducens corpori exhibentur ipsi inter se ipsos coacti pituita uidelicet, ac bills corpori, vbi cūq; tandem contigerit allabuntur, & fit pleuritis, aut phrenitis, aut peripneumonia. Hac de causa igitur obseruare, ac vitare oportet febres, quæ in hyeme fiunt. Febris autem æstiosa nonne ab ile oritur? Cum in vēnas, ac articulos incubuerit, & firmata fuerit Dolores alii quicūq; in estate circa ventrem fiunt, si quidem ad precordia, & cor tenderint, nonne fiunt a pituita, cum cōmota ad cor allapsa fuerit. Si vero hi dolores de loco ad locū aliū migrarent, nonne, qui sic errant, a bile fiunt? Terciana vero febris si nō recte

tum tertiana rum quartana a bile, & pituita.

Pituita vero alba, quam nos morpheam albam dicimus cum tenuerit corpus totum, intumescit albo tumore, Morbus autem fit a pituita, cum quis ex febribus diuturnus pituitosus impurgatus manserit, & pituita ad carnes ipsius conuersa fuerit, & nihil albidior est hæc pituita quam alia, verum corporis color albidior apparet, Quoniam sanguis a pituitæ copia aquosior fit, & non inest similiter in ipso bonus color, quia propter albidiores apparent, & vocatur hic morbus pituita alba, qui in hydropem sæpe conuertitur, & hunc minem corrumpit, si in principio minus curatus fuerit. Spleneticus vero sunt, cum ex febribus, & mala curatione (quæ mali medici faciunt non aduertentes humorum tergiversationes) bilis aut pituita, aut ambo in splenem incumbuerint, & diuturna quidem est affectio, non autem lethalis. Taceam ne an eloquar de illo tedioso, & molestissimo morbo, qui homines sæpe infestare solet clamoris torsionibus, & variis flexibilibus corporis nexibus, & suspiriosis vocibus voluulo colica dictor qui fit cum stercore aceruatim combusto in intestino pituita circa hoc colligitur, & intestinum intumescit, ut pote his aceruatim induratis, & neque pharmaca, quæ superne bibuntur, suscipit, sed reuomit, neque infusa inferne adhibita admittit. Est autem hic morbus acutus, & periculosus. Aqua autem inter cures fit quum carres a pituita, & tempore, & morbo, & non purgata immunditia, & mala curatione, ac febribus corruptæ fuerint, liquecunt & fiunt aqua, & venter quidem non distribuit aquam in se ipsum, verum in circuitu circa ipsum consistit, & hydrops fit, intollerabilem firim ob carnis consumptionem nullo licore extinguendam, excitans. Distinteria vero exulcerans non ne fit, ubi bilis, & pituita in venas, & aluum incumbuerint, egrotat quidem sanguis, & corruptus secedit, Egrotat autem & intestinum, & raditur, ac exulceratur. Lienteria vero fit cum ex capite, & superiore ventre pituitæ defluxus fit in ventrem inferiorem, quod ubi contin-

gie, cibi ab ipſis frigunt, & humectantur, & feculentus ipſo-
rum non putrefactorum velox contingit. Tenemus etiam
faciem hominis nitentis ex placido vultu comaculis, & tormi-
nibus venter nonne ſunt ex eadem, a quibus & diſenteria. Diareha
& ſiſterea ſuperuenientes ſunt a cibis, & conuiſio, cum ti-
la, & porus plus citro in ventrem ingreſſi fuerint, & que ex
uſuſcus obſpas ſupercalere ſolent bilem, ac pituitam
inbuunt, & bilis ſuperne, aut inferne fluxus, aut diareha ho-
mines corripit. Vrinę illiusmodi quidem mulci, & om-
nigeni ſunt, non ſe a pituita cauſantur, & cū veſica ſicca-
ta fuerit, aut perfrigerata, aut etiaſuata, dolorem exhibet, cum
vero humida eſt, & plena, aut etiam diſfuſa minus dolo-
r, morbus aurem hic ſenioribus diuturnior ſit, junioribus au-
tem reuoluit. Coxendicem morbus ſclatica dictus, qui ex-
tremis torporem hominem facit, cum ſit, dolor corripit coxę
iuncturam, & ſummas nates, ac coxendicem, tandem per
totum crus dolor vagatur, ſit autem morbus hic cum bilis, &
pituita in ſanguifluam venam incuberint, aut ex alio motu,
aut aliter quantumcumque ſanguinis a pituita, & bile com-
pactum egrotarit, hic quidem per crus vagatur per ſanguis-
fluam venam, & ubicunq; conſtiterit, ibi dolor etiam ſit ma-
niſeſtus. Morbus autem articularis, quem nos arcteticum
dicimus, cum apparuerit, calor, & dolor corripit corporis ar-
ticulos, ſit enim acutus & in alium, atq; in alium arteticu-
lum dolores incumbunt, tum acutiores, tum molliores, ſit
autem hic morbus a bile, & pituita, cum commora in arti-
culos incuberit. Quid dicā de te Podagra moleſtiſſima, que
nunquam tuum expleas animum in cruciando delicatos ho-
mines, & non nunquam robustos rutilicos clamoribus, dolori-
bus, ſuſpiriis, & aliquando inextricabilibus in articulos
eorum adeo artetiſſime arctas, vt nullo medicinali ingenio di-
ſolui poſſint, & maxime gloriari crudelitatis nomen tibi ſu-
re quodam vindicare, & ab omnibus morbus violentior di-
ſta es omnibus aliis circa articulos morbis, & diuturniſ-
ſimus, & egre cedens, ſit autem hic morbus a ſanguine

in venulis a bile, & pituita corrupto, Quanto autem in tenui
oribus fuerit venulis, & in plurima corporis necessitate consti
tutis, & in nervis, & ossibus multis, & densis, tanto sane du
rabilior est morbus qui egerime depellitur. Morbus autem re
gius, qui & ictericus dicitur, non ne fit a bile, quæ cōmota sub
cutem vertitur. Tubercula omnia, quæ enascuntur, nonne a
pituita, aut sanguine bilioso nascuntur, cum sane a vulnere,
aut casu fuerint collecta Et ut in vnū omnia modo concludā
lepra, & pruritus, & scabies, & imperigo, & vitiligo, & alope
ria nonne a pituita fiunt. Hæc autem talia omnia turpitudine
magis, q̃ morbi dicenda sunt. Fauus, & strumæ, & pani, & fus
runculi, & carbuncules, non a pituita decedunt. Ex his ergo
late patet Hippocratis doctrina bilem, & pituitam causas esse
omnium morborum. Et propterea animaduersione sunt om
nes excitandi, qui humanum corpus sub tutela curationis sus
ceperint, vt caute in suis opationibus pcedāt ne aliqua admis
sa negligentia, aut inertia hominē diuinam facturā perdant,
a primo plasmatore formatū, & immortalī anima viuificatum,
Quem rationalem esse voluit, vt omnibus animantibus ratio
ne antecederet. Ideoq̃ illos, qui eū curare voluerint, ne igno
rantia committatur, interrogare oportet, quæ patiat, & ex
qua causa, & quot iam diebus, & an venter secedat, & quo vi
ctu vtatur, Et primū considerate, an morbus a bile, aut pituita
factus sit, aut vtriusq̃, & hoc pbe nosse cōuenit, q̃ necesse est, vt
ab altero horū, aut vtriusq̃ fiat. Deinde vtrū siccitate, aut humi
ditate opus habeat, aut aliquæ quidē partes corporis siccitate,
aliquæ vero humiditate, postea an morbum sursum purgare
oportet, aut deorsum, siue per vesicam. Et an augefcit morbus,
an marcescit, & an soluat, aut in aliū morbum transiit. Hæc
volui deuulgare, ne hominum culpa a memoria decederet, &
Hippocratem medicinæ parentem præ manibus semper ha
beant, qui medico officio vterentur.

Romæ apud Valerium Doricum
Anno. M.D.L.III.